

РЕШЕНИЕ

№ 6789

гр. С, 15.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 167 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и първи март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: КРИСТИЯН Р. ТРЕНДАФИЛОВ

при участието на секретаря АЛБЕНА Н. КИТАНОВА
като разгледа докладваното от КРИСТИЯН Р. ТРЕНДАФИЛОВ Гражданско дело № 20231110162108 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 124 и сл. ГПК.

Образувано е по искова молба, подадена от М. П. С., чрез адв. М., срещу „С К“ ООД, с която са предявени обективно кумулативно съединени установителен иск с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД, евентуално чл. 26, ал. 1, предл. 2 ЗЗД, евентуално чл. 26, ал. 1, предл. 3 ЗЗД за прогласяване за нищожна клаузата на чл. 11, ал. 2 от Договор за паричен заем № ***** от 13.05.2021 г., сключен между М. П. С. и „С К“ ООД, поради противоречие със, закона, евентуално заобикаляне на закона, евентуално противоречие с добрите нрави, както и осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД за осъждане на „С К“ ООД да върне на М. П. С. сумата в размер на 320,73 лв. (след допуснато по реда на чл. 214 ГПК изменение на размера на предявения иск), представляваща платена при начална липса на основание – нищожна клауза на чл. 11, ал. 2 от договора за паричен заем от 13.05.2021 г., ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба на 13.11.2023 г. до окончателното плащане на вземането.

Ищецът извежда съдебно предявените субективни права при твърденията, че на 13.05.2021 г. сключил със „С К“ ООД договор за паричен заем № ***** за сума в размер на 1400 лв., платима на 37 седмични вноски. В чл. 5, ал. 1 от договора за кредит било посочено, че заемателят се задължава да предостави на кредитора едно от следните обезпечения: 1. банкова гаранция или 2. поръчителство на едно или две физически лица, които да отговарят на определени от кредитора условия. В чл. 11, ал. 2 страните се договорили, че в случай на непредставяне на обезпечение, на кредитополучателя ще бъде начислена неустойка в размер на 1254,28 лв. Твърди, че още със сключване на договора, на ищеца била начислена неустойка в размер на 1254,28 лв., която била включена в

погасителния план и общото задължение възлизало в размер на 2886 лв. Поддържа, че клаузата на чл. 11, ал. 1 от договора е неравноправна и нищожна, за което излага подробни съображения. Ето защо моли съда да уважи предявените иски, като приеме, че клаузата на чл. 11, ал. 2 от процесния договор е нищожна на посочените основания, както и осъди ответника да заплати на ищеца сумата от 320,73 лв., представляваща недължимо платена сума по нищожна клауза на чл. 11, ал. 2 от договор за потребителски кредит, ведно със законната лихва от датата на исковата молба – 13.11.2023 г., до окончателното изплащане на сумата. Претендира разноски.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът „С К“ ООД, чрез адв. М., е подал отговор на исковата молба, с който оспорва иските по подробно изложени съображения. Моли съда да отхвърли предявените иски. Претендира разноски.

Съдът, като съобрази доводите на страните и събраните по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл. 235, ал. 2 ГПК, намира за установено следното от фактическа страна:

От съвкупната преценка на събраните по делото доказателства несъмнено се установява, че на 13.05.2021 г. между ищеца М. П. С., в качеството ѝ на заемател, и ответника „С К“ ООД, в качеството му на заемодател, е бил сключен Договор за паричен заем № *****/13.05.2021 г., по силата на който „С К“ ООД предоставило на М. П. С. сумата в размер на 1400 лв., която ищецът се задължил да върне на 37 седмични вноски, заедно с възнаградителна лихва при фиксиран годишен лихвен процент в размер 40,05% и годишен процент на разходите от 49,88%. В чл. 5.1. от договора е уговорено, че заемателят се задължава в срок от три дни, считано от усвояването на заемната сума, да предостави на заемодателя обезпечение в една от следните форми: 1) поръчител, който да отговаря на определени условия; 2) банкова гаранция. Съгласно чл. 11, ал. 2 от договора, при неизпълнение на чл. 5.1. заемателят дължи на заемодателя неустойка в размер на 1254,28 лв., която се начислява автоматично от заемодателя, като с подписването на договора за заем заемателят се счита за уведомен за нейното начисляване. Начислената неустойка се заплаща разсрочено съгласно включения в договора погасителен план.

Отделно от гореизложеното следва да се отбележи, че с доклада по чл. 146 ГПК съдът е задължил на основание чл. 190 ГПК ответника да представи заверен препис от процесния договор за потребителски кредит и погасителния план към него, като е предупредил ответника за реализиране на процесуалната тежест по чл. 161 ГПК при неизпълнение на указанията в срок. Указанията на съда са останали неизпълнени, включително и в рамките на проведеното по делото открито съдебно заседание. При това положение и на основание чл. 190, ал. 2 вр. чл. 161 ГПК съдът приема, че процесният договор за паричен заем е сключен, както и че в чл. 5 от договора, се съдържа задължение на заемополучателя да предостави на кредитора поне едно от изброените обезпечения – безусловна банкова гаранция или поръчителство на едно или две физически лица, които да отговорят на определени от кредитора условия, в срок до три дни от сключването на договора, а в чл. 11, ал. 2 от него се съдържа клауза, която предвижда, че при непредоставяне на обезпечение в

установения срок и съгласно реда и условията, предвидени в договора, заемополучателят дължи неустойка в размер на 1254,28 лв. Посочените обстоятелства се установяват и от заключението по съдебно-счетоводната експертиза, което съдът кредитира изцяло като обективно, пълно и компетентно дадено. Отделно от това, в проведеното на 21.03.2024 г. открито съдебно заседание вещото лице изрично заяви, че в договора за потребителски кредит е предвидена клаузата, съгласно която кредитополучателят дължи на кредитора неустойка в размер на 1254,28 лв., ако не представи договореното обезпечение в тридневен срок. За пълнота трябва да се посочи, че правото на съда чл. 190, ал. 2 вр. чл. 161 ГПК не е произволно, тъй като законът е предоставил това право на съда под условие и в зависимост от всички обстоятелства по делото. Важно условие за прилагането му е точното уведомяване на страната относно фактите, които съдът ще приеме за доказани в случай, че страната създава пречки за проверка на тези факти. В случая съдът е дал конкретни указания на ответника, като му е посочил възможните процесуални последици от неизпълнение на процесуалното задължение, поради което настоящият съдебен състав приема, че са налице описаните в хипотезиса на посочите правни норми факти, което обуславя тяхното приложение (в този смисъл е Решение № 109 от 8.01.2024 г. на СГС по в. гр. д. № 8594/2022 г. и др.).

От заключението на изслушаната и приета по делото съдебно – счетоводна експертиза, което при преценката му по реда на чл. 202 ГПК следва да бъде кредитирано, се установява, че: по процесния договор за паричен заем ищецът е изплатил на ответника сума в общ размер на 1793,87 лв., която е разпределена от заемодателя, както следва: 1400 лв. – погасена главница по договора; 73,14 лв. – погасена договорна лихва съгласно погасителния план към договора; 320,73 лв. – погасена неустойка съгласно чл. 11, ал. 2 от договора; вземайки предвид размера на отпуснатия кредит – 1400 лв. и общо изплатената от М. П. С. сума по договора - 1793,87 лв. за срок от 7 седмици, годишният процент на разходите в този случай е в размер на 206,49%, а с включена неустойка за срок от 37 седмици ГПР е 147,53%.

При така установената фактическа обстановка, съдът приема от правна страна следното:

По иска с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД:

За да бъде уважен предявеният иск в тежест на ищеца е да докаже по делото пълно и главно обстоятелствата, от които произтича, че клаузата на чл. 11, ал. 2 от договора за паричен заем е нищожна на заявените правни основания.

Сключеният между ищеца и „С К“ ООД договор е потребителски, поради което намира своята правна регламентация в Закона за потребителския кредит (ЗПК), като според легалната дефиниция, дадена в разпоредбата на чл. 9 ЗПК, въз основа на договора за потребителски кредит кредиторът предоставя или се задължава да предостави на потребителя кредит под формата на заем, разсрочено плащане и всяка друга подобна форма на улеснение за плащане, с изключение на договорите за предоставяне на услуги или за доставяне на стоки от един и същи вид за продължителен период от време, при които потребителят заплаща стойността на услугите, съответно стоките, чрез извършването на

периодични вноски през целия период на тяхното предоставяне.

В частност, преценката относно действителността на процесната клауза на чл. 11, ал. 2 от договора следва да се извърши както в съответствие с общите правила на ЗЗД, така и с нормите на приложимия ЗПК, при действието на които е сключен договорът. Автономията на волята на страните да определят свободно съдържанието на договора, в т.ч. да уговорят такси и неустойки, е ограничена от разпоредбата на чл. 9 ЗЗД в две посоки: съдържанието на договора не може да противоречи на повелителни норми на закона, а в равна степен и на добрите нрави, което ограничение се отнася както до гражданските сделки, така и за търговските сделки (чл. 288 ТЗ) - виж и задължителните за съдилищата разяснения, дадени с т. 3 от Тълкувателно решение № 1/2009 г. на ВКС по тълк.дело № 1/2009 г., ОСТК.

По силата на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин.

Съгласно чл. 19, ал. 1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит.

В процесния договор за потребителски кредит е посочен процент на ГПР 49,88%, т. е. формално е изпълнено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. Този размер не надвишава максималния по чл. 19, ал. 4 ЗПК. Този размер обаче не отразява действителният такъв, тъй като не включва част от разходите по кредита, а именно - неустойката в размер на 1254,28 лв., която се начислява автоматично от заемодателя и която следва да се включи в общите разходи по кредита по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗПК (в този смисъл е и Решение на Съда на Европейския съюз от 21 март 2024 г. по дело C-714/22 по преюдициално запитване, отправено от Софийски районен съд).

Настоящият съдебен състав приема, че уговорената в процесния договор "неустойка" е разход по кредита, който следва да бъде включен при изчисляването на годишния процент на разходите – ГПР (индикатор за общото оскъпяване на кредита) – чл. 19, ал. 1 и 2 ЗПК, който съобразно правилото на чл. 19, ал. 4 ЗПК не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България (основен лихвен процент плюс 10 %), което означава, че лихвите и разходите по кредита не могат да надхвърлят 50 % от взетата сума, а клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 4, са нищожни – чл. 19, ал. 5 ЗПК. Този извод следва от дефиницията на понятието "общ разход по кредита за потребителя", съдържаща се в § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, според която това са всички разходи по кредита, включително лихви, комисионни, такси, възнаграждения за кредитни посредници и всички други разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са

известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия. В разглеждания случай е несъмнено, че получаването на кредита е било обусловено от предоставяне на едно от посочените „обезпечения“, като кредитополучателят се е съгласил да заплати неустойка в размер на 1254,28 лв., която се заплаща разсрочено съгласно включения в договора погасителен план. В частност настоящият съдебен състав приема, че с уговорената в чл. 11, ал. 2 от договора за заем неустоечна клауза се цели единствено осигуряването на допълнително възнаграждение за предоставяне на процесната заемна сума - т.нар. "скрита възнаградителна лихва". Този извод на първо място следва от специфичността и краткия срок за изпълнение задължението, по отношение на което е уговорена неустойката - осигуряването на поемане на поръчителство за връщане на заема. По този начин, кредиторът не е очаквал или желал изпълнение на задължението. Още повече, ако заемотателят действително е имал намерение да получи обезпечение от такъв тип, той е можел да постави сключването на договора за заем и предоставяне на заемните средства под условие от предварителното поемане на поръчителство от лице, отговарящо на посочени изисквания, каквато възможност, той има съгласно чл. 138, ал. 2, изр. 2 ЗЗД. В подкрепа на горния извод следва да се отбележи и уговорката, че в случай на възникване на задължението за заплащане на неустойка, то ще бъде заплащано всеки ден заедно със следващата погасителна вноска по кредита съобразно уговорения в договора погасителен план. Това отново навежда към изначално съгласие между страните, че задължението за предоставяне на обезпечение няма да бъде изпълнено, а това за неустойка ще възникне. Следва да се посочи, че посочената алтернатива за обезпечение - банкова гаранция е житейски немислима при сключване на договор за потребителски кредит, доколкото кандидатстващото лице може просто да се възползва от средствата, нужни за издаването на банковата гаранция. Съдът намира, че с разглежданата неустоечна клауза се заобикаля правилото на чл. 19, ал. 4 ЗПК и се уговоря по-висок размер на разходите по кредита от нормативно допустимия. В случая само размера на неустойката представлява около 90% от заетата сума и заедно с нея се формира годишен процент на разходите, който е значително по-висок от нормативно установения в чл. 19, ал. 4 ЗПК. С оглед гореизложеното, задължението по чл. 11, ал. 2 не е свързано с неизпълнението на договора, а представлява разход по смисъла на чл. 19, ал. 1 от ЗПК, който, в противоречие на правилото чл. 11, т. 10 от ЗПК, не е включен в годишния процент на разходите, нито в общата сума на заема, дължима от потребителя към деня на сключването. Въпреки че формално в договора са посочени годишен процент на разходите и общ размер на задължението, без включването в тях на обсъжданата сума по чл. 11, ал. 2, те не могат да изпълнят отредената им функция - да дадат възможност на потребителя, по ясен и достъпен начин, да се запознае с произтичащите за него икономически последици от договора, въз основа на което да вземе информирано решение за сключването му (така Решение № 261440 от 04.03.2021 г. по в.гр.д. № 13336/2019 г. по описа на СГС, II-А въззивен състав и др.).

Предвид гореизложеното, неустоечната клауза на чл. 11, ал. 2 от договора е нищожна на основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД вр. чл. 19, ал. 4 ЗПК.

С оглед уважаването на главния иск, съдът намира, че не се е сбъднало процесуалното условие за разглеждане на исковете по чл. 26, ал. 1 ЗЗД, предявени в условията на евентуалност, поради което не дължи произнасяне по тях.

По иска с правно основание чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД:

В тежест на ищеца е да докаже по делото пълно и главно, че е заплатил твърдяната сума в размер на 320,73 лв., представляваща неустойка по чл. 11, ал. 2 от договора, че тя е постъпила в патримониума на ответника, че това разминаване на блага от имуществото на ищеца в имуществото на ответника да е без правно основание, т. е. без да е било налице годин юридически факт.

Както се изясни от заключението на вещото лице по допуснатата и изслушана съдебно-счетоводна експертиза, несъмнено се установява по делото, че ищецът е заплатил в полза на ответника сумата в размер на 320,73 лв., представляваща неустойка по чл. 11, ал. 2 от договора.

Следователно и предвид нищожността на клаузата на чл. 11, ал. 2 от договора, ищецът се легитимира като кредитор на вземане в размер на 320,73 лв., представляващо платено при начална липса на основание, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба на 13.11.2023 г., до окончателното плащане, поради което искът при квалификацията на чл. 55, ал.1, предл. 1 от ЗЗД е доказан по основание и до пълния предявен размер и следва да бъде уважен.

По разноските:

При този изход от спора, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, в полза на ищеца следва да се присъдят сторените разноски за държавна такса в размер на 100 лв. и за депозит за съдебно-счетоводна експертиза в размер на 500 лв.

По отношение на претендираното от ищеца адвокатско възнаграждение в общ размер на 960 лв. с вкл. ДДС, настоящият съдебен състав приема за основателно релевираното от процесуалния представител на ответника възражение по чл. 78, ал. 5 ГПК, като аргументите за това са следните:

С Решение на Съда на Европейския съюз от 25 януари 2024 г. по дело C-438/22 по преюдициално запитване, отправено от Софийски районен съд, е прието, че член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС следва да се тълкува в смисъл, че ако се установи, че наредба, която определя минималните размери на адвокатските възнаграждения и на която е придаден задължителен характер с национална правна уредба, противоречи на посочените разпоредби, националният съд е длъжен да откаже да я приложи, както и че национална уредба, съгласно която, от една страна, адвокатът и неговият клиент не могат да договорят възнаграждение в размер по-нисък от минималния, определен с наредба, приета от съсловна организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет, и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за

възнаграждение в размер по-нисък от минималния, трябва да се счита за ограничение на конкуренцията „с оглед на целта“ по смисъла на тази разпоредба от ДФЕС. Изрично е посочено, че при наличието на посочените ограничения не е възможно позоваването на легитимни цели, както и че националният съд е длъжен да откаже да приложи тази национална правна уредба спрямо страната, осъдена за разноски, включително и когато предвидените в тази наредба минимални размери отразяват реалните пазарни цени на адвокатските услуги. Решенията на Съда на Европейския съюз по преюдициални запитвания са задължителни за всички съдилища на основание чл. 633 ГПК.

В Определение № 50015 от 16.02.2024 г. по т.д. № 1908/2022 г. по описа на ВКС, I т.о., е определено адвокатско възнаграждение в размер на 150 лв. по дело, което не се отличава с фактическа и правна сложност, като е прието, че Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатски възнаграждения не съответства на правото на ЕС, поради което не следва да се прилага. Посочените в наредбата размери на адвокатските възнаграждения могат да служат единствено като ориентир при определяне служебно на възнаграждения, но без да са обвързващи за съда. Тези размери, както и приетите за подобни случаи възнаграждения в НЗПП, подлежат на преценка от съда с оглед цената на предоставените услуги, като от значение следва да са: видът на спора, интересът, видът и количеството на извършената работа и преди всичко фактическата и правна сложност на делото.

Когато с една искова молба са предявени от един ищец срещу определен ответник в обективно кумулативно съединение оценяеми иски, интересът, върху който следва да се определи минималният размер на адвокатското възнаграждение, е сборът от цената на всички иски – в този смисъл е Определение № 29 от 20.01.2020 г. на ВКС по ч. т. д. № 2982/2019 г., II т. о., ТК. Следва да се отбележи също така, че в Определение № 174 от 26.04.2021 г. по ч.гр.д. № 560/2021 г. по описа на ВКС, III г.о., е прието, че претенция за присъждане на разноски в размер на 600 лв. по иск с цена 119,34 лв. представлява злоупотреба с право по смисъла на чл. 3 от ГПК, с която злоупотреба се нарушават установените граници за упражняване на субективните права и основните принципи на гражданския процес, като съдът не е длъжен да съдейства, а е длъжен да осуети такава злоупотреба

Предвид гореизложеното, като взе предвид: вида и обема на осъществената правна защита в исковото производство; липсата на фактическа и правна сложност на спора; проведеното в исковото производство едно открито съдебно заседание; обстоятелството, че от служебна справка в деловодната система на съда се установява, че М. П. С. е предявила над 30 идентични претенции с идентични по съдържание иски молби, по които в Софийски районен съд са образувани над 30 дела – напр. гр.д. № 60459/2023 г. по описа на СРС, ГО, 36 състав; гр.д. № 60443/2023 г. по описа на СРС, ГО, 82 състав; гр.д. № 62104/2023 г. по описа на СРС, ГО, 165 състав; гр.д. № 56246/2022 г. по описа на СРС, ГО, 171 състав; гр.д. № 30126/2022 г. по описа на СРС, ГО, 82 състав; гр.д. № 43821/2022 г. по описа на СРС, ГО, 118 състав; гр.д. № 43820/2022 г. по описа на СРС, ГО, 166 състав; гр.д.

№ 41419/2023 г. по описа на СРС, ГО, 44 състав, и др., по всяко от които би се достигнало до присъждане на разноси за адвокатско възнаграждение многократно надвишаващи размера на исковите суми, настоящият съдебен състав приема, че на ищеца следва да бъде присъдено адвокатско възнаграждение в размер на 240 лв. с вкл. ДДС.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО в отношенията между М. П. С., ЕГН *****, с адрес: гр. С, ул. „Б“ ***** и „С К“ ООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С, бул. „Ц ш“ № ***** че клаузата на чл. 11, ал. 2 от сключения между тях Договор за паричен заем № ***** от 13.05.2021 г., предвиждаща заплащането на неустойка за непредставяне на обезпечение, е нищожна на основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД.

ОСЪЖДА „С К“ ООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С, бул. „Ц ш“ № ***** да заплати на М. П. С., ЕГН *****, с адрес: гр. С, ул. „Б“ ***** на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД, сумата в размер на **320,73 лв.**, представляваща платена при начална липса на основание – нищожна клауза на чл. 11, ал. 2 от Договор за паричен заем № ***** от 13.05.2021 г., предвиждаща заплащането на неустойка за непредставяне на обезпечение, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба на 13.11.2023 г., до окончателното плащане.

ОСЪЖДА „С К“ ООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С, бул. „Ц ш“ № ***** да заплати на М. П. С., ЕГН *****, с адрес: гр. С, ул. „Б“ ***** на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата в размер на **840 лв.** – разноси за производството пред СРС.

Решението може да се обжалва с въззивна жалба пред Софийски градски съд, в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____